

Warszawa, dnia 5 stycznia 2012 r.

Pozycja 14

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA¹⁾

z dnia 5 stycznia 2012 r.

w sprawie sposobu kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego

Na podstawie art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. Nr 167, poz. 1399, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa sposób kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, w tym przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej stanowiące podstawę kwalifikowania pacjenta.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) szpitalu – rozumie się przez to szpital uzdrowiskowy, szpital uzdrowiskowy dla dzieci oraz szpital w urządzonym podziemnym wyrobisku górniczym;
- 2) sanatorium – rozumie się przez to sanatorium uzdrowiskowe, sanatorium uzdrowiskowe dla dzieci oraz sanatorium w urządzonym podziemnym wyrobisku górniczym.

§ 3. 1. Sposób kierowania do zakładu lecznictwa uzdrowiskowego świadczeniobiorcy, o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, zwanej dalej „ustawą”, określają przepisy wydane na podstawie art. 33 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.³⁾).

2. Zaświadczenie o braku przeciwwskazań do korzystania z danego rodzaju świadczeń zdrowotnych w danym uzdrowisku osobom oraz świadczeniobiorcom, o których mowa w art. 16 ust. 2 ustawy, wystawia lekarz w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego.

§ 4. Przy kwalifikowaniu pacjenta do zakładu lecznictwa uzdrowiskowego lekarz ocenia:

- 1) stan zdrowia pacjenta;
- 2) możliwość leczenia uzdrowiskowego przy wykorzystaniu właściwości naturalnych surowców leczniczych;

---

¹⁾ Minister Zdrowia kieruje działem administracji rządowej – zdrowie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Zdrowia (Dz. U. Nr 248, poz. 1495 i Nr 284, poz. 1672).

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 133, poz. 921, z 2009 r. Nr 62, poz. 504 oraz z 2011 r. Nr 73, poz. 390 i Nr 112, poz. 654.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 216, poz. 1367, Nr 225, poz. 1486, Nr 227, poz. 1505, Nr 234, poz. 1570 i Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 22, poz. 120, Nr 26, poz. 157, Nr 38, poz. 299, Nr 92, poz. 753, Nr 97, poz. 800, Nr 98, poz. 817, Nr 111, poz. 918, Nr 118, poz. 989, Nr 157, poz. 1241, Nr 161, poz. 1278 i Nr 178, poz. 1374, z 2010 r. Nr 50, poz. 301, Nr 107, poz. 679, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 165, poz. 1116, Nr 182, poz. 1228, Nr 205, poz. 1363, Nr 225, poz. 1465, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1723 i 1725 oraz z 2011 r. Nr 45, poz. 235, Nr 73, poz. 390, Nr 81, poz. 440, Nr 106, poz. 622, Nr 112, poz. 654, Nr 113, poz. 657, Nr 122, poz. 696, Nr 138, poz. 808, Nr 149, poz. 887, Nr 171, poz. 1016, Nr 205, poz. 1203 i Nr 232, poz. 1378.

- 3) przebieg choroby będącej wskazaniem do leczenia uzdrowiskowego lub rehabilitacji uzdrowiskowej, w ramach kierunków leczniczych uzdrowisk, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy;
- 4) efekty przebytego w przeszłości leczenia uzdrowiskowego lub rehabilitacji uzdrowiskowej, jeżeli pacjent korzystał z tej formy leczenia lub rehabilitacji;
- 5) zdolność pacjenta do samoobsługi i samodzielnego poruszania się lub zdolność pacjenta do samoobsługi i samodzielnego przemieszczania się na wózku inwalidzkim.

§ 5. Przeciwwskazanie do leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej stanowią:

- 1) stan chorobowy, w którym leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitacja uzdrowiskowa przy wykorzystaniu właściwości naturalnych surowców leczniczych mogłyby spowodować pogorszenie stanu zdrowia pacjenta;
- 2) choroba zakaźna w fazie ostrej;
- 3) ciąża i połóg;
- 4) czynna choroba nowotworowa oraz okres przed upływem:
  - a) 5 lat w przypadku: czerniaka złośliwego, białaczki, ziarnicy złośliwej, chłoniaków złośliwych, nowotworów nerki,
  - b) 12 miesięcy w przypadku innych nowotworów złośliwych– od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii, z wyłączeniem leczenia hormonalnego.

§ 6. 1. Przy kwalifikowaniu pacjenta do zakładu lecznictwa uzdrowiskowego lekarz, po stwierdzeniu braku przeciwwskazań, o których mowa w § 5, uwzględnia szczegółowe wskazania i przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej oraz odpowiednio warunki, o których mowa w ust. 4–6.

2. Szczegółowe wskazania i przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego w poszczególnych rodzajach zakładów lecznictwa uzdrowiskowego są określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

3. Szczegółowe wskazania i przeciwwskazania do rehabilitacji uzdrowiskowej w poszczególnych rodzajach zakładów lecznictwa uzdrowiskowego są określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

4. Pacjent po przeszczepie narządu (biorca narządu) może zostać zakwalifikowany do zakładu lecznictwa uzdrowiskowego po przedstawieniu opinii lekarza specjalisty w dziedzinie transplantologii klinicznej w zakresie:

- 1) stabilnej czynności przeszczepionego narządu,
  - 2) ustalenia dawek leków immunosupresyjnych,
  - 3) braku ostrych schorzeń, aktywnych infekcji oraz poważnego uszkodzenia innych układów i narządów
- pod warunkiem że od dnia przeszczepu do dnia rozpoczęcia leczenia w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego upłynie okres nie krótszy niż 6 miesięcy.

5. Pacjent po przeszczepie szpiku kostnego może zostać zakwalifikowany do szpitala po przedstawieniu opinii lekarza specjalisty w dziedzinie hematologii, pod warunkiem że od dnia przeszczepu do dnia rozpoczęcia leczenia w szpitalu upłynie okres nie krótszy niż 6 miesięcy.

6. Pacjent poddawany dializoterapii może zostać zakwalifikowany do zakładu lecznictwa uzdrowiskowego po przedstawieniu opinii lekarza specjalisty w dziedzinie nefrologii.

§ 7. Skierowania na leczenie uzdrowiskowe, skierowania na rehabilitację uzdrowiskową oraz zaświadczenia o braku przeciwwskazań do korzystania z danego rodzaju świadczeń zdrowotnych w danym uzdrowisku wystawione przed dniem wejścia w życie rozporządzenia na podstawie dotychczasowych przepisów zachowują ważność.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 8 stycznia 2012 r.⁴⁾

Minister Zdrowia: *B.A. Artukowicz*

⁴⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie zasad kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (Dz. U. Nr 44, poz. 285), które z dniem 8 stycznia 2012 r. traci moc na podstawie art. 13 ustawy z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 73, poz. 390 i Nr 112, poz. 654).

Załącznik nr 1**SZCZEGÓŁOWE WSKAZANIA I PRZECIWWSKAZANIA DO LECZENIA UZDROWISKOWEGO
W POSZCZEGÓLNYCH RODZAJACH ZAKŁADÓW LECZNICTWA UZDROWISKOWEGO****I. Choroby ortopedyczno-urazowe (ortopedia)****Szczegółowe wskazania:**

1) szpital:

- a) S32, T92, T93 – stany po urazach kończyn, kręgosłupa lub miednicy ze znacznym ograniczeniem sprawności lub znacznymi zanikami mięśniowymi, po zakończeniu leczenia szpitalnego, w okresie do 12 miesięcy od wystąpienia urazu,
- b) T02 – stany po licznych złamaniach kości z ograniczeniem sprawności, w okresie do 12 miesięcy od wystąpienia urazu,
- c) T08, T09 – stany po urazach kręgosłupa z powikłaniami neurologicznymi,
- d) T94 – następstwa urazów obejmujących mnogie okolice ciała, leczonych zachowawczo lub operacyjnie,
- e) T95 – stany po oparzeniach termicznych lub chemicznych albo odmrożeniach z towarzyszącymi przykurczami i ograniczeniem ruchów, w okresie do 12 miesięcy od wystąpienia urazu,
- f) Z89 – stany po amputacjach kończyn po tymczasowym zaprotezowaniu albo w okresie do 12 miesięcy od ostatecznego zaprotezowania,
- g) Z96, Z98 – wczesne stany po operacjach alloplastycznych stawów biodrowych lub stawów kolanowych oraz po operacjach dysku, w okresie do 12 miesięcy od przebytej operacji,
- h) Z98 – stany po operacjach kości lub stawów ze znacznym ograniczeniem zakresu ruchów,
- i) Z98 – stany po operacjach wad wrodzonych, najlepiej po wczesnej rehabilitacji,
- j) Q65-Q68, Q74, Q76-Q79 – wrodzone wady rozwojowe ze zniekształceniami układu mięśniowo-szkieletowego i ograniczeniem sprawności;
- k) M40 – M42 – wady postawy ograniczające sprawność w stopniu znacznym;

2) sanatorium:

- a) M23, M24, S33, T92, T93 – następstwa urazów lub chorób stawów lub aparatu więzadłowego z ograniczeniem sprawności lub z ograniczeniem zakresu ruchów w stawach,
- b) Z89 – stany po amputacjach kończyn po ostatecznym zaprotezowaniu,
- c) M40-M42 – nabyte wady postawy w stopniu nieznacznym (dotyczy dzieci),
- d) Q74, Q76 – wrodzone wady rozwojowe z nieznacznym ograniczeniem sprawności,
- e) rekonwalescencja w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego z powodu chorób ortopedyczno-urazowych;

3) przychodnia uzdrowiskowa:

- a) S13, S23, S33, S39, S43, S46, S53, S56, S63, S66, S73, S76, S83, S86, S93, S96, S99 – stany po urazach tkanek miękkich mięśni, więzadeł lub torebek stawowych z nieznacznym ograniczeniem ruchów lub z utrzymującym się zespołem bólowym,
- b) M40 – M42 – nabyte wady postawy w stopniu nieznacznym (dotyczy dzieci),
- c) M93 – pourazowa martwica kości w okresie zdrowienia,

- d) T91 – T93 – odległe następstwa urazów kończyn lub kręgosłupa z nieznacznym ograniczeniem sprawności,
- e) rekonwalescencja po leczeniu szpitalnym z powodu chorób ortopedyczno-urazowych.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C40, C41 – nowotwory złośliwe kości lub chrząstki stawowej w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 2) M84, T10, T12 – stany po złamaniach kości kończyn z opóźnionym zrostem, stawem rzekomym lub powikłane zapaleniem kości lub szpiku kostnego;
- 3) M86 – zapalenie kości lub szpiku kostnego z odczynem ogólnym lub czynnymi przetokami;
- 4) M99 – stany po zabiegach operacyjnych ortopedycznych z niezdolnością do samoobsługi;
- 5) T09 – stany po urazach kręgosłupa z objawami tetraplegii, z odleżynami lub z niezdolnością do samoobsługi.

II. Choroby układu nerwowego (neurologia)**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital:
  - a) D33 – następstwa neurologiczne po operacji niezłośliwych nowotworów mózgu lub innych części centralnego systemu nerwowego,
  - b) G09 – następstwa neurologiczne chorób zapalnych ośrodkowego układu nerwowego lub opon mózgowych, po upływie 3 miesięcy od zakończenia leczenia farmakologicznego,
  - c) G20, G21 – choroba Parkinsona lub parkinsonizm wtórny ze znacznym ograniczeniem chodu,
  - d) G35 – stwardnienie rozsiane w okresie zaawansowanym lub po zakończeniu leczenia szpitalnego (bezpośrednio po incydencie zaostrzenia),
  - e) G54 – zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych w następstwie urazów czaszkowo-mózgowych lub urazów kręgosłupa, bezpośrednio po zakończeniu leczenia szpitalnego lub przebyciu wczesnej rehabilitacji,
  - f) G55 – ucisk korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych w chorobach sklasyfikowanych gdzie indziej, w tym ucisk korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych w chorobach krążka międzykręgowego (M50, M51) lub zmianach zwyrodnieniowych kręgów (M47),
  - g) G61 – zespół Guillaina-Barrego bezpośrednio po zakończeniu leczenia w oddziale neurologicznym lub przebyciu wczesnej rehabilitacji neurologicznej,
  - h) G80 – dziecięce porażenie mózgowe ze znaczną dysfunkcją ruchową (poruszanie się na wózku inwalidzkim) – dotyczy pacjentów do 18 roku życia,
  - i) G81 – porażenie połowicze, następstwa neurologiczne po udarach mózgowych, bezpośrednio po zakończeniu leczenia szpitalnego lub przebyciu wczesnej rehabilitacji,
  - j) G82 – porażenie kończyn dolnych albo porażenie czterokończynowe, będące następstwem udarów mózgowych, bezpośrednio po zakończeniu leczenia szpitalnego lub przebyciu wczesnej rehabilitacji,
  - k) I64 – udar nieokreślony jako krwotoczny lub zawałowy, bezpośrednio po zakończeniu leczenia szpitalnego lub przebyciu wczesnej rehabilitacji neurologicznej;
- 2) sanatorium:
  - a) G09 – utrzymujące się następstwa neurologiczne chorób zapalnych ośrodkowego układu nerwowego,
  - b) G20, G21 – choroba Parkinsona lub parkinsonizm wtórny w początkowym stadium zaawansowania, z nieznacznym ograniczeniem sprawności ruchowej,

- c) G35 – stwardnienie rozsiane w okresie remisji lub o przebiegu łagodnym,
  - d) G54 – zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych w następstwie urazów czaszkowo-mózgowych lub urazów kręgosłupa,
  - e) G55 – ucisk korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych w chorobach sklasyfikowanych gdzie indziej, w tym ucisk korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych w chorobach krążka międzykręgowego (M50, M51), oraz w zmianach zwyrodnieniowych kręgosłupa (M47),
  - f) G61, G62 – przewlekłe zapalenie nerwów obwodowych i splotów nerwowych (w tym następstwa przebytego zespołu Guillaina-Barrego), także okres bezobjawowy w nawracającej postaci zapalenia,
  - g) G64 – następstwa neurologiczne urazów nerwów obwodowych,
  - h) G81, G82 – porażenie połowicze, porażenie kończyn dolnych z nieznacznym ograniczeniem sprawności ruchowej, będące następstwem uszkodzenia mózgu lub rdzenia kręgowego,
  - i) G80 – dziecięce porażenie mózgowe z zachowaną zdolnością do samodzielnego poruszania się – dotyczy pacjentów do 18 roku życia,
  - j) G90 – nasilone zaburzenia układu wegetatywnego;
- 3) przychodnia uzdrowiskowa:
- a) G20 – choroba Parkinsona z nieznacznym ograniczeniem chodu, z zachowaną samoobsługą,
  - b) G54 – zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych w następstwie urazów czaszkowo-mózgowych lub urazów kręgosłupa - okres przewlekły,
  - c) G55 – ucisk korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych w chorobach sklasyfikowanych gdzie indziej, w tym ucisk korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych w chorobach krążka międzykręgowego (M50, M51), oraz w zmianach zwyrodnieniowych kręgosłupa (M47) – okres przewlekły,
  - d) G61, G62 – przewlekłe zapalenie nerwów obwodowych i splotów nerwowych (w tym następstwa przebytego zespołu Guillaina-Barrego), także okres bezobjawowy w nawracającej postaci zapalenia,
  - e) G64 – następstwa urazów nerwów obwodowych,
  - f) G90 – zaburzenia układu wegetatywnego.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) I64 – stany po udarach mózgowych z utrwalonymi niedowładami, z afazją sensoryczną lub motoryczną lub zespołem psychoorganicznym oraz z całkowitą niepełnosprawnością;
- 2) G40 – padaczka z częstymi napadami (co najmniej raz w miesiącu);
- 3) G35 – stwardnienie rozsiane w okresie zaostrzenia;
- 4) G55 – całkowite wypadnięcie jądra galaretowatego lub inne stany chorobowe ze wskazaniem do operacji;
- 5) T09 – stany po urazach kręgosłupa z objawami tetraplegii, z odleżynami lub z niezdolnością do samoobsługi;
- 6) G09, T81, T90 – stany pourazowe, stany pozapalne lub stany pooperacyjne mózgu lub rdzenia kręgowego, inne choroby neurologiczne z dysfunkcją ruchową uniemożliwiającą podstawową samoobsługę.

III. Choroby reumatologiczne (reumatologia)

Szczegółowe wskazania:

1) szpital:

- a) M05, M06 – reumatoidalne zapalenie stawów - okres I, II, III albo IV, w szczególności bezpośrednio po incydencie zaostrzenia procesu chorobowego,
- b) M06 – reumatoidalne zapalenie stawów – okres I, II, III albo IV, po zabiegach operacyjnych, najlepiej bezpośrednio po zakończeniu leczenia szpitalnego lub przebyciu wczesnej rehabilitacji,
- c) M07 – artropatie towarzyszące łuszczycy lub chorobom jelit w okresie podoстрыm albo w okresie remisji,
- d) M08 – młodzieńcze przewlekłe zapalenie stawów, postać wielostawowa albo skąpostawowa,
- e) M15 – M17, M19 – choroba zwyrodnieniowa stawów obwodowych dużych lub małych ze znacznym ograniczeniem sprawności ruchowej,
- f) M32 – M35 – układowe choroby tkanki łącznej w okresie remisji, z zachowaną zdolnością do samoobsługi,
- g) M45, M46 – zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa, zespół Reitera ze znacznym ograniczeniem sprawności ruchowej, przy zachowanej zdolności do samoobsługi,
- h) M47 – choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa ze znacznym ograniczeniem sprawności ruchowej lub z towarzyszącymi powikłaniami neurologicznymi,
- i) stany po operacji z przyczyn reumatycznych, w okresie do 12 miesięcy od przebytej operacji, a w przypadku występowania powikłań neurologicznych lub zaników mięśniowych – także po upływie tego okresu;

2) sanatorium:

- a) M05, M06 – reumatoidalne zapalenie stawów – okres I, II albo III, w okresie remisji,
- b) M07 – artropatie towarzyszące łuszczycy lub chorobom jelit, w okresie remisji,
- c) M10, M11 – choroby metaboliczne z zajęciem stawów (dna moczanowa, chondrokalcynoza i inne), w okresie przewlekłym z niewielkimi zmianami stawowymi,
- d) M13 – zespół Reitera z zajęciem kręgosłupa,
- e) M15 – M17, M19 – choroba zwyrodnieniowa stawów obwodowych dużych lub małych, z częściowym ograniczeniem sprawności ruchowej,
- f) M45, M46, M49 – zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa lub inne zapalne choroby kręgosłupa, w okresie remisji, z nieznacznym ograniczeniem sprawności ruchowej i niewielką destrukcją stawów,
- g) M47 – choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa z nieznacznym ograniczeniem sprawności ruchowej,
- h) M62 – polimialgia reumatyczna ze współistniejącymi zmianami zwyrodnieniowymi,
- i) M70 – M79 – fibromialgia lub inne choroby tkanek miękkich z częściowym ograniczeniem sprawności lub o przebiegu nawracającym,
- j) stany po zabiegach operacyjnych z przyczyn reumatycznych;

3) przychodnia uzdrowiskowa:

- a) M05, M06 – reumatoidalne zapalenie stawów - okres I albo II, w okresie remisji,
- b) M07 – artropatie towarzyszące łuszczycy lub chorobom jelit, w okresie remisji,
- c) M10, M11 – choroby metaboliczne z zajęciem stawów (dna moczanowa, chondrokalcynoza i inne), w okresie przewlekłym z niewielkimi zmianami stawowymi,
- d) M13 – zespół Reitera z zajęciem kręgosłupa,
- e) M15 – M19 – choroba zwyrodnieniowa stawów obwodowych dużych lub małych z nieznacznym lub średnim ograniczeniem sprawności ruchowej,

- f) M45, M46, M49 – zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa oraz inne zapalne choroby kręgosłupa, w okresie remisji, z nieznacznym ograniczeniem sprawności ruchowej i niewielką destrukcją stawów,
- g) M47 – choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa z nieznacznym ograniczeniem sprawności ruchowej,
- h) M62 – polimialgia reumatyczna ze współistniejącymi zmianami zwyrodnieniowymi,
- i) M70 – M79 – inne choroby tkanek miękkich.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) M05, M06 – reumatoidalne zapalenie stawów w IV stopniu sprawności czynnościowej (unieruchomienie w łóżku);
- 2) M05, M06 – zaostrzenie stanu zapalnego w reumatoidalnym zapaleniu stawów z odczynem ogólnym (stany gorączkowe, świeże wysięki, duże obrzęki stawowe);
- 3) M05, M06, M14, M45 – ograniczenie funkcji ruchowych w przebiegu reumatoidalnego zapalenia stawów, zeszywniającego zapalenia stawów kręgosłupa i innych artropatii, z całkowitą niepełnosprawnością;
- 4) M05, M06, M14 – zaawansowane zmiany narządowe w przebiegu schorzeń reumatoidalnych;
- 5) M30 – M36 – układowe choroby tkanki łącznej w fazie ostrej;
- 6) M13, M89 – infekcyjne zapalenie kości lub stawów w fazie ostrej;
- 7) M96 – stany w przebiegu chorób reumatycznych wymagające pilnej interwencji chirurgicznej lub ortopedycznej.

IV. Choroby kardiologiczne i nadciśnienie (kardiologia)**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital:
  - a) I10 – I13 – nadciśnienie tętnicze, stopień II albo III bez dodatkowych czynników ryzyka,
  - b) I21, I24 – stany po przebytych zawale serca, w okresie do 6 miesięcy od przebycia zawału serca,
  - c) I25 – przewlekła choroba niedokrwienna serca wg klasyfikacji CCS - II okres,
  - d) I50 – niewydolność serca w klasie niewydolności serca II według NYHA; w stanach z upośledzeniem frakcji wyrzutowej lewej komory (LVEF) < 35%, z zabezpieczeniem kardiowerterem-defibrylatorem (ICD),
  - e) I30, I33, I40 – następstwa zapalenia mięśnia sercowego, wsierdzia lub osierdzia, w okresie do 6 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego; w stanach z upośledzeniem frakcji wyrzutowej lewej komory (LVEF) < 35%, z zabezpieczeniem kardiowerterem-defibrylatorem (ICD),
  - f) I42, I43 – kardiomiopatie; w stanach z upośledzeniem frakcji wyrzutowej lewej komory (LVEF) < 35 %, z zabezpieczeniem kardiowerterem-defibrylatorem (ICD),
  - g) I45 – stan w okresie do 6 miesięcy od wszczepienia układu stymulującego serca;
- 2) sanatorium:
  - a) I10, I11 – nadciśnienie tętnicze I stopnia z jednym albo dwoma czynnikami ryzyka albo II stopnia bez czynników ryzyka,
  - b) I21, I24 – stany po przebytych zawale serca bez powikłań, w okresie do 6 miesięcy od przebycia zawału serca; w stanach po upływie 40 dni od przebycia zawału serca i utrzymującym się upośledzeniu frakcji wyrzutowej lewej komory (LVEF) < 35%, z zabezpieczeniem kardiowerterem-defibrylatorem (ICD),
  - c) I25 – przewlekła choroba niedokrwienna serca wg klasyfikacji CCS – I albo II okres,

- d) I41-I43 – zmiany zwyrodnieniowe i pozapalne mięśnia sercowego w klasie niewydolności serca II według NYHA; w stanach z upośledzeniem frakcji wyrzutowej lewej komory (LVEF) < 35%, z zabezpieczeniem kardiowerterem-defibrylatorem (ICD),
  - e) Q22, Q23, Z98 – stany po operacji zastawek serca po upływie co najmniej 12 miesięcy od przebytego zabiegu w okresie pełnej wydolności krążenia,
  - f) Q22- Q25 – wady serca w klasie niewydolności serca I albo II według NYHA z zachowaną funkcją skurczową lewej komory;
- 3) przychodnia uzdrowiskowa:
- a) I10, I11 – nadciśnienie tętnicze I stopnia z jednym albo dwoma czynnikami ryzyka albo II stopnia bez czynników ryzyka, unormowane farmakologicznie,
  - b) I25 – przewlekła choroba niedokrwienia serca w okresie pełnej wydolności,
  - c) Q22, Q23, Z98 – stany po operacjach wad zastawkowych serca po upływie co najmniej 12 miesięcy od zabiegu w okresie pełnej wydolności krążenia.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) I11 – nadciśnienie tętnicze III stopnia nieunormowane farmakologicznie z chwiejnym przebiegiem oraz z co najmniej dwoma czynnikami ryzyka powikłań sercowo-naczyniowych;
- 2) I11 – nadciśnienie tętnicze złośliwe;
- 3) I21 – ostry zawał serca, w tym stany po upływie 40 dni od przebycia zawału serca z upośledzoną frakcją wyrzutową lewej komory (LVEF) < 35%, bez zabezpieczenia kardiowerterem-defibrylatorem (ICD);
- 4) I24 – niestabilna choroba wieńcowa;
- 5) I25 – przewlekła choroba niedokrwienności serca wg klasyfikacji CCS – III albo IV okres;
- 6) I27 – nadciśnienie płucne dużego stopnia;
- 7) I38, I30 – ostre zapalenie wsierdza lub osierdza;
- 8) I42 – kardiomiopatia przerostowa albo rozrzeniowa w klasie niewydolności serca III albo IV według NYHA;
- 9) I44 – zespół chorego węzła zatokowego, blok przedsionkowo-komorowy III stopnia, blok trójwiązkowy, blok przedsionkowo-komorowy II stopnia typu Mobitz, blok przedsionkowo-komorowy II stopnia 2:1 – w przypadku braku usuwalnej przyczyny bloku i bez zabezpieczenia układem stymulującym serca;
- 10) I47 – częstoskurcze utrwalone lub częste napady częstoskurczu w wywiadzie;
- 11) I48 – napadowe migotanie albo trzepotanie przedsionków z towarzyszącym zespołem WPW lub obecnością dodatkowej drogi przewodzącej (przy braku skutecznego leczenia ablacją);
- 12) I48 – napadowe migotanie albo trzepotanie przedsionków (u chorych bez dodatkowej drogi przewodzenia) z nawrotami arytmii w ciągu ostatnich 6 miesięcy;
- 13) I49 – złośliwe, komorowe zaburzenia rytmu serca w wywiadzie, przy braku usuwalnej ich przyczyny (zaburzenia elektrolitowe, tyreotoksykoza i inne), bez zabezpieczenia kardiowerterem-defibrylatorem (ICD);
- 14) I50 – niewydolność serca w klasie niewydolności serca III albo IV według NYHA;
- 15) I71 – tętniak rozwarstwiający aorty;
- 16) I72 – tętniak serca;
- 17) I82 – ostre powikłania zatorowo-zakrzepowe;
- 18) Q24 – wady serca w klasie niewydolności serca III albo IV według NYHA lub ze złośliwymi zaburzeniami rytmu serca.

V. Choroby naczyń obwodowych

Szczegółowe wskazania:

1) szpital:

- a) I70 – miażdżyca tętnic kończyn dolnych w IIb albo III stopniu niedokrwienia według Fontaine'a,
- b) I71, I97 – stany po operacjach tętniaka aorty brzusznej, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego,
- c) I73, I97 – stany po operacjach naczyń tętnicznych kończyn dolnych, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego,
- d) I73 – zakrzepowo-zarostowe zapalenie naczyń (choroba Buergera), poza okresem zaostrzenia choroby, przy braku nadkażonych owrzodzeń, zgorzeli,
- e) I74 – stany po leczeniu szpitalnym zatoru lub zakrzepu tętnic kończyn dolnych,
- f) I80 – stany po przebyłym zakrzepowym zapaleniu żył kończyn dolnych bez innych powikłań, po upływie 6 miesięcy od zakończenia leczenia fazy ostrej;

2) sanatorium:

- a) I70 – miażdżyca tętnic kończyn dolnych w II stopniu niedokrwienia według Fontaine'a (bez owrzodzeń),
- b) I73 – zakrzepowo-zarostowe zapalenie naczyń (choroba Buergera) – stadium początkowe,
- c) I77 – nerwice naczynioruchowe (choroba Raynauda oraz inne zaburzenia czynności tętnic i tętniczek),
- d) I79 – zespół stopy cukrzycowej bez owrzodzenia,
- e) I83 – żylaki kończyn dolnych w stopniu V albo VI niewydolności żylniej, zgodnie z klasyfikacją CEAP (obrzęki, zagojone owrzodzenie lub nieduże przewlekłe owrzodzenie),
- f) I83 – stany po operacjach żyłaków kończyn dolnych bez powikłań, w okresie do 3 miesięcy od przebytej operacji,
- g) I89 – inne niezakaźne zaburzenia funkcji naczyń i węzłów chłonnych;

3) przychodnia uzdrowskowa:

- a) I70 – miażdżyca tętnic kończyn dolnych w I albo IIa stopniu niedokrwienia według Fontaine'a,
- b) I77 – nerwice naczynioruchowe (choroba Raynauda oraz inne zaburzenia czynności tętnic i tętniczek),
- c) I83 – żylaki kończyn dolnych w 2 albo 3 stopniu niewydolności żylniej, zgodnie z klasyfikacją CEAP (bez dużych obrzęków i owrzodzeń),
- d) I89 – inne niezakaźne zaburzenia funkcji naczyń i węzłów chłonnych.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) I70 – miażdżyca naczyń kończyn dolnych w III albo IV stopniu niedokrwienia według Fontaine'a;
- 2) I74 – zakrzepowo-zarostowe zapalenie tętnic kończyn dolnych w okresie ostrym oraz w III albo IV stadium według Fontaine'a;
- 3) I83 – rozległe owrzodzenia żyłakowe podudzia, w 6 stopniu niewydolności żylniej, zgodnie z klasyfikacją CEAP;
- 4) I97 – stany po operacjach naczyniowych z powikłaniami pooperacyjnymi;
- 5) L97, L88 – zespół stopy cukrzycowej z rozległymi, nadkażonymi owrzodzeniami, zgorzel;
- 6) I80 – zapalenie żył lub zakrzepowe zapalenie żył w ostrej fazie choroby.

VI. Choroby górnych dróg oddechowych (laryngologia)

Szczegółowe wskazania:

1) szpital:

- a) G53 – stany porażenne (niedowłady) nerwów krtaniowych z ustalonych przyczyn, w tym stany porażenne nerwów krtaniowych w przebiegu zabiegów operacyjnych,
- b) J38, J39 – stany po operacjach, w szczególności strun głosowych, kieszonek krtaniowych, nagłośni, w okresie do 12 miesięcy od przebytej operacji,
- c) Z98 – stany po całkowitym albo częściowym usunięciu krtani z powodu zmian nowotworowych łagodnych lub po upływie 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, radioterapii lub chemioterapii w przypadku nowotworów złośliwych;

2) sanatorium:

- a) J31 – przewlekłe zapalenie błony śluzowej jamy nosowej lub gardła o charakterze zanikowym, w różnym stopniu zaawansowania lub o charakterze przerostowym, niewymagające leczenia operacyjnego,
- b) J32 – przewlekłe zapalenie zatok przynosowych, niewymagające leczenia operacyjnego,
- c) J32, J35, Z98 – stany po operacjach w zakresie górnych dróg oddechowych lub zatok przynosowych, w okresie do 24 miesięcy od przebytej operacji,
- d) J35 – przewlekłe choroby migdałków podniebiennych lub migdałka gardłowego,
- e) J37, J38 – przewlekłe zapalenie krtani lub tchawicy;

3) przychodnia uzdrowiskowa:

- a) J31 – przewlekłe zapalenie błony śluzowej jamy nosowej lub gardła o charakterze zanikowym, w różnym stopniu zaawansowania lub o charakterze przerostowym, niewymagające leczenia operacyjnego,
- b) J32 – przewlekłe zapalenie zatok przynosowych niewymagające zabiegu operacyjnego,
- c) J35 – przewlekłe choroby migdałków podniebiennych lub migdałka gardłowego,
- d) J32, J35, Z98 – stany po operacjach w zakresie górnych dróg oddechowych lub zatok przynosowych, w okresie do 24 miesięcy od przebytej operacji,
- e) J37, J38 – przewlekłe zapalenie krtani lub tchawicy.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C09 – C14 – nowotwory złośliwe górnych dróg oddechowych przed upływem 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 2) J00 – J06 – ostre infekcje górnych dróg oddechowych, wymagające intensywnej farmakoterapii;
- 3) J39 – choroby górnych dróg oddechowych z upośledzoną drożnością w wyniku znacznego przerostu adenoidalnego lub skrzywienia przegrody nosa, wymagające zabiegu operacyjnego;
- 4) H81, H82 – Zespół Meniera lub zespoły pseudomenierowskie.

VII. Choroby dolnych dróg oddechowych (pulmonologia)

Szczegółowe wskazania:

1) szpital:

- a) J43, I27 – rozedma płuc ze współistniejącym zespołem serca płucnego,
- b) J44 – przewlekła obturacyjna choroba płuc w II albo III stopniu zaawansowania (FEV1 $\geq$ 30%),
- c) J45, J43, I27 – dychawica oskrzelowa z rozedmą lub zespołem przewlekłego serca płucnego,

- d) J95 – stany po resekcji tkanki płucnej, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego;
- 2) sanatorium:
- a) I27, I64 – pylice płuc z rozpoczynającym się zespołem serca płucnego,
  - b) J13 – J18, J94 – stany po zapaleniu płuc lub opłucnej, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego,
  - c) J41 – przewlekłe zapalenie oskrzeli z częstymi zaostrzeniami,
  - d) J43, I27 – rozedma płuc z rozpoczynającym się zespołem serca płucnego,
  - e) J44 – przewlekła obturacyjna choroba płuc w I albo II stopniu zaawansowania ($FEV1 \geq 50\%$),
  - f) J45 – dychawica oskrzelowa;
- 3) przychodnia uzdrowiskowa:
- a) J41 – przewlekła obturacyjna choroba płuc w I stopniu zaawansowania,
  - b) J13 – J18, J94 – stany po zapaleniu płuc lub opłucnej, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) A15 – gruźlica płuc lub opłucnej w okresie aktywnym;
- 2) C34 – C39 – nowotwory złośliwe dolnych dróg oddechowych przed upływem 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 3) I27 – pełnoobjawowa niewydolność oddechowa lub oddechowo-krażeniowa;
- 4) J12 – J18, J20 – J22 – ostre zapalenie oskrzeli, płuc lub opłucnej;
- 5) J45 – dychawica oskrzelowa o ciężkim przebiegu, ze stanami astmatycznymi w wywiadzie;
- 6) J47, A15 – rozstrzenie oskrzeli na tle gruźliczym;
- 7) R04 – krwawienie lub krwotoki z górnych dróg oddechowych oraz stany po krwotokach płucnych.

VIII. Choroby układu trawienia (gastroenterologia, hepatologia)**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital:
- a) B15, B19 – stany po przebytych ostrym wirusowym zapaleniu wątroby, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia fazy ostrej choroby,
  - b) K25, Z98 – stany po resekcji żołądka z powodu choroby wrzodowej, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego,
  - c) K50 – choroba Leśniowskiego-Crohna o lekkim przebiegu,
  - d) K51 – wrzodziejące zapalenie jelita grubego o lekkim przebiegu,
  - e) K74 – marskość wątroby w okresie wydolności (bez encefalopatii wątrobowej, wodobrzusza, żółtaczki, żylaków przełyku);
- 2) sanatorium:
- a) B15 – B19 – stany po przebytych ostrym wirusowym zapaleniu wątroby, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia fazy ostrej choroby,
  - b) K20 – K23 – przewlekłe choroby przełyku (rozstrzeń, uchyłek, kurcz wpustu),
  - c) K25, K26 – choroba wrzodowa żołądka, choroba wrzodowa dwunastnicy,
  - d) K73 – przewlekłe zapalenie wątroby w okresie wydolności wątroby,
  - e) K86 – przewlekłe zapalenie trzustki;
- 3) przychodnia uzdrowiskowa:
- a) K20 – K23 – przewlekłe choroby przełyku (rozstrzeń, uchyłek, kurcz wpustu),
  - b) K21 – choroba refluksowa – I, II albo III stopień,

- c) K25, K26 – choroba wrzodowa żołądka, choroba wrzodowa dwunastnicy w okresie remisji,
- d) K30 – dyspepsja niewrzodowa,
- e) K31, K82 – zaburzenia czynnościowe żołądka, jelit lub pęcherzyka żółciowego,
- f) K86 – przewlekłe zapalenie trzustki.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C15 – C26 – nowotwory złośliwe układu trawienia przed upływem 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 2) B15-B17 – ostre wirusowe zapalenia wątroby;
- 3) K74 – pełnoobjawowa marskość wątroby;
- 4) K72 – niewydolność wątroby niesklasyfikowana gdzie indziej;
- 5) K22 – zwężenie odźwiernika z owrzodzeniem i krwawieniem;
- 6) K31, K63 – choroby żołądka lub jelit przebiegające z krwawieniem z przewodu pokarmowego;
- 7) K28, K81, K82 – choroby żołądka, jelit, pęcherzyka żółciowego wymagające leczenia operacyjnego;
- 8) K50 – choroba Leśniowskiego-Crohna o ciężkim przebiegu;
- 9) K51 – wrzodziejące zapalenie jelita grubego o ciężkim przebiegu;
- 10) K85 – ostre zapalenie trzustki;
- 11) K92 – nawracające, niezdiagnozowane zaburzenia żołądkowo-jelitowe (biegunki, zaparcia, bóle brzucha, krwawienia z przewodu pokarmowego).

IX. Cukrzyca (diabetologia)**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital:
  - a) E10 – świeżo rozpoznana cukrzyca typu 1,
  - b) E10, E11 – cukrzyca typu 1 albo typu 2 leczona insuliną o szczególnie chwiejnym przebiegu,
  - c) E10, E11 – cukrzyca typu 1 albo typu 2 w okresie dekompensacji znacznego stopnia,
  - d) E10, E11, I25, I68, I73 – cukrzyca typu 1 albo typu 2 z zaawansowaną makroangiopatią,
  - e) E10, E11, N08, G63, H36 – cukrzyca typu 1 albo typu 2 z zaawansowaną mikroangiopatią (nefropatią lub neuropatią, lub retinopatią),
  - f) E10, E11, H53 – cukrzyca typu 1 albo typu 2 ze znacznym upośledzeniem wzroku,
  - g) E10, E11, N18 – cukrzyca z niewydolnością nerek (dializoterapia),
  - h) E13 – cukrzyca po przeszczepie nerki lub trzustki;
- 2) sanatorium:
  - a) E11 – świeżo rozpoznana cukrzyca typu 2,
  - b) E11 – cukrzyca typu 2 z wtórną niewrażliwością na pochodne sulfonylomocznika (celem zastosowania insuliny),
  - c) E10, E11, I25, I68, I73 – cukrzyca typu 1 albo typu 2 z makroangiopatią (z wyłączeniem przypadków o znacznym zaawansowaniu powikłań),
  - d) E10, E11, N08, G63, H36 – cukrzyca typu 1 albo typu 2 z mikroangiopatią: nefropatią, neuropatią, retinopatią (z wyłączeniem przypadków o znacznym zaawansowaniu powikłań),
  - e) E10, E11, I15 – wyrównana cukrzyca typu 1 albo typu 2 z nadciśnieniem tętniczym,
  - f) E10, E11, E66 – cukrzyca typu 1 albo typu 2 z otyłością olbrzymią (BMI $\geq$ 40),
  - g) E13 – cukrzyca z otyłością lub powikłaniami naczyniowymi;

3) przychodnia uzdrowiskowa:

- a) E10, E11, I25, I68, I73 – wyrównana cukrzyca typu 1 albo typu 2 z makroangiopatią (z wyłączeniem przypadków o znacznym zaawansowaniu powikłań),
- b) E10, E11, N08, G63, H36 – wyrównana cukrzyca typu 1 albo typu 2 z mikroangiopatią, nefropatią, neuropatią, retinopatią (z wyłączeniem przypadków o znacznym zaawansowaniu powikłań),
- c) E88 – zespół metaboliczny,
- d) E74 – zaburzenia tolerancji węglowodanowej (IGT).

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) E10, E11 – cukrzyca typu 1 albo typu 2 w okresie kwasicy, stan przedśpiączkowy;
- 2) R02 – zespół stopy cukrzycowej ze zgorzelą wymagający interwencji chirurgicznej;
- 3) Z89 – stany po amputacji kończyn z niezagojoną raną operacyjną;
- 4) E10, E11, N18 – cukrzyca z nefropatią w okresie mocznicy;
- 5) I79, I70 – cukrzyca z makroangiopatią kończyn dolnych w okresie III albo IV choroby naczyniowej;
- 6) E10, E11, I50 – cukrzyca z niewydolnością krążenia w klasie niewydolności serca III albo IV według NYHA;
- 7) E10, E11, Z74 – pełna niezdolność do samoobsługi z powodu powikłań cukrzycy lub chorób towarzyszących.

X. Otyłość**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital:
  - a) E66, I15, I25 – otyłość (BMI > 30) z nadciśnieniem tętniczym lub przewlekłą chorobą niedokrwienną serca w I albo II okresie według CCS,
  - b) E66, I50 – otyłość (BMI > 30) z niewydolnością serca w klasie niewydolności serca I albo II według NYHA,
  - c) E66, M15 – otyłość (BMI > 30) z zaawansowaną chorobą zwyrodnieniową dużych stawów, przy zachowanej zdolności do samoobsługi,
  - d) E66, M16, M17 – otyłość (BMI > 30) z chorobą zwyrodnieniową z ustalonymi wskazaniami do zabiegu operacyjnego stawów biodrowych lub kolanowych,
  - e) E66 – otyłość olbrzymia po operacji zmniejszenia żołądka;
- 2) sanatorium:
  - a) E68 – otyłość brzuszna (trzewna) z innymi metabolicznymi czynnikami ryzyka miażdżycy,
  - b) E66, E67, E88 – otyłość z zaburzeniami tolerancji węglowodanowej,
  - c) E66, R73 – otyłość z nieprawidłową glikemią na czczo,
  - d) E66, E73 – otyłość z cukrzycą postprandialną,
  - e) E66, I15 – otyłość z nadciśnieniem tętniczym I albo II stopnia,
  - f) E66, M15 – otyłość z chorobą zwyrodnieniową stawów,
  - g) E66, E00 – E03 – otyłość z endokrynopatiami (niedoczynność tarczycy);
- 3) przychodnia uzdrowiskowa:
  - a) E68 – otyłość brzuszna (trzewna małego i średniego stopnia),
  - b) E66, E68 – otyłość z zaburzeniami tolerancji węglowodanowej,
  - c) E66, R73 – otyłość z nieprawidłową glikemią na czczo,
  - d) E66, E73 – otyłość z cukrzycą postprandialną,
  - e) E66, I15 – otyłość z nadciśnieniem I stopnia,
  - f) E66, E00 – E03 – otyłość z endokrynopatiami (niedoczynność tarczycy).

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) E66, I73 – otyłość z cukrzycą powikłaną zmianami naczyniowymi;
- 2) I98, E66 – otyłość z pełnoobjawową niewydolnością krążenia;
- 3) E66, F72, F73 – otyłość u osób ze znacznym ograniczeniem umysłowym.

XI. Choroby endokrynologiczne**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital:
  - a) E05 – nadczynność tarczycy pierwotna, w tym choroba Gravesa-Basedowa w okresie niepełnej eutyreozy,
  - b) E05 – stany po operacjach przeprowadzonych z powodu chorób przebiegających pierwotnie z nadczynnością tarczycy, w okresie od 3 do 12 miesięcy od przebytego zabiegu,
  - c) E22 – akromegalia w okresie nieaktywnym, po upływie 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego lub radioterapii z chorobami towarzyszącymi, takimi jak choroba zwyrodnieniowa stawów, nadciśnienie tętnicze,
  - d) E24 – zespół Cushinga – po częściowym lub całkowitym usunięciu nadnercza lub nadnerczy lub choroba Cushinga – po operacyjnym wycięciu gruczolaka przysadki, z chorobami współistniejącymi – w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego,
  - e) E27 – niedoczynność kory nadnerczy w okresie wyrównania z chorobami współistniejącymi;
- 2) sanatorium:
  - a) E05 – nadczynność tarczycy pierwotna, w tym choroba Gravesa-Basedowa w stadium eutyreozy,
  - b) E05 – stany po operacjach przeprowadzonych z powodu chorób przebiegających pierwotnie z nadczynnością tarczycy, w okresie od 3 do 12 miesięcy od przebytego zabiegu,
  - c) E06 – stany po zapaleniu tarczycy w okresie do 6 miesięcy po ustąpieniu ostrego albo podostrego stanu zapalnego, także przewlekłe zapalenia tarczycy,
  - d) E22 – akromegalia w okresie nieaktywnym, po upływie 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego lub radioterapii z chorobami towarzyszącymi w nieznacznym stopniu zaawansowania, takimi jak choroba zwyrodnieniowa stawów, nadciśnienie tętnicze,
  - e) E24 – zespół Cushinga – po częściowym lub całkowitym wycięciu nadnercza lub choroba Cushinga – po operacyjnym wycięciu gruczolaka przysadki, z chorobami współistniejącymi w nieznacznym stopniu zaawansowania – w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego,
  - f) E27 – niedoczynność kory nadnerczy w okresie wyrównania z chorobami współistniejącymi o nieznacznym stopniu zaawansowania,
  - g) E20 – niedoczynność przytarczyc (poza ciężkimi postaciami, z tężyczką);
- 3) przychodnia uzdrowskowa:
  - a) E05 – nadczynność tarczycy pierwotna, w tym choroba Gravesa-Basedowa w stadium eutyreozy,
  - b) E05 – stany po operacjach przeprowadzonych z powodu chorób przebiegających pierwotnie z nadczynnością tarczycy, w okresie do 12 miesięcy od przebytego zabiegu.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C73 – nowotwory złośliwe tarczycy przed upływem 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 2) E05 – nadczynność tarczycy w okresie całkowitego niewyrównania;

- 3) E06 – ostry stan zapalny tarczycy;
- 4) E04 – wole z bezwzględnyimi wskazaniami do operacji;
- 5) E22 – akromegalia w okresie:
  - a) czynnego procesu chorobowego,
  - b) z guzem zlokalizowanym w siodle tureckim znacznych rozmiarów oraz z objawami ocznymi, które wymagają stałej kontroli neurochirurgicznej;
- 6) E23, I95 – niedoczynność przysadki – niewyrównana z niskim ciśnieniem tętniczym;
- 7) E24 – zespół Cushinga:
  - a) z czynną chorobą,
  - b) po leczeniu operacyjnym nadnerczy lub przysadki, z utrzymującym się nadal czynnym procesem,
  - c) z niewydolnością krążenia, skazą krwotoczną, wysokim ciśnieniem tętniczym krwi opornym na leczenie farmakologiczne;
- 8) E27 – niedoczynność kory nadnerczy w okresie niewyrównania;
- 9) E20 – niedoczynność przytarczyc:
  - a) ciężkie postacie tężyczki,
  - b) postacie tężyczki wymagające częstego dożylnego podawania preparatów wapnia.

XII. Osteoporoza

Szczegółowe wskazania:

- 1) szpital:
  - a) M80, M81 – osteoporoza uogólniona, pomenopauzalna i starcza rozpoznana według kryteriów WHO (T-score poniżej -2,5 odchylenia standardowego) z przebytymi złamaniami lub bez złamań z więcej niż 2 czynnikami ryzyka,
  - b) M80 – stany po złamaniach z powodu osteoporozy, kompresyjne złamanie kręgosłupa, kości nadgarstka typu Collesa oraz żeber,
  - c) M82, M85 – osteoporoza i osteopenia z chorobami towarzyszącymi (reumatoidalne zapalenie stawów, zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa, cukrzyca, po sterydoterapii systemowej);
- 2) sanatorium:
  - a) M85 – osteopenia rozpoznana według kryteriów WHO (T-score do -2,5 odchylenia standardowego) z czynnikami ryzyka,
  - b) M82, M85 – osteoporoza albo osteopenia z chorobami towarzyszącymi (reumatoidalne zapalenie stawów, zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa, cukrzyca, po sterydoterapii systemowej);
- 3) przychodnia uzdrowskowa:
  - a) M85 – osteopenia rozpoznana według kryteriów WHO (T-score do -2,5 odchylenia standardowego) z czynnikami ryzyka,
  - b) M82, M85 – osteoporoza i osteopenia z chorobami towarzyszącymi (reumatoidalne zapalenie stawów, zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa, cukrzyca, po sterydoterapii systemowej).

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) M82 – osteoporozy wtórne w przebiegu przewlekłej niewydolności nerek, szpiczaka mnogiego, nadczynności tarczycy, nadczynności przytarczyc, nadczynności kory nadnerczy;
- 2) M80 – osteoporoza ze świeżym złamaniem;
- 3) M80, Z74 – osteoporoza późna z ograniczeniem zdolności podstawowej samoobsługi lub powikłana niewydolnością układu krążenia i oddechowego.

XIII. Choroby skóry (dermatologia)

Szczegółowe wskazania:

- 1) sanatorium:
  - a) choroby alergiczne skóry:
    - L20 – atopowe zapalenie skóry,
    - L28 – świerzbiączka guzowata (prurigo nodularis Hyde),
    - L24 – wyprysk przewlekły,
  - b) choroby naczyniowe w małym albo średnim stopniu zaawansowania:
    - D77, I78 – płamica i zapalenie naczyń włosowatych,
    - I77 – choroba Raynauda,
  - c) L40 – łuszczyca zwykła lub jej odmiany,
  - d) L41 – przyłuszczyca grudkowa,
  - e) M34, L94 – zmiany skórne w przebiegu kologenez: twardzina uogólniona, twardzina ogniskowa,
  - f) L97 – żylaki podudzi z wypryskiem przewlekłym,
  - g) L43 – liszaj płaski – wszystkie odmiany,
  - h) L45 – liszaj zanikowy twardzinowy,
  - i) choroby zawodowe skóry o przebiegu przewlekłym:
    - L24 – wyprysk zawodowy,
    - L24 – trądzik zawodowy,
    - L58 – zmiany skórne wywołane ekspozycją na promieniowanie jonizujące,
  - j) T 33 – powierzchowne odmrożenie,
  - k) L90 – zanikowe schorzenia choroby skóry: zanikowe zapalenie skóry, marskość sromu i żołądźci,
  - l) zaburzenia rogowacenia naskórka:
    - Q80 – rybia łuska,
    - L85 – rogowacenie dłoni i stóp,
  - m) schorzenia łojotokowe skóry:
    - L21 – łojotokowe zapalenie skóry,
    - L26 – złuszczone zapalenie skóry,
  - n) L80 – bielactwo;
- 2) przychodnia uzdrowiskowa:
  - a) L40 – łuszczyca zwykła ze zmianami lokalnymi i jej odmiany,
  - b) L41 – przyłuszczyca grudkowa,
  - c) L97 – żylaki podudzi z wypryskiem przewlekłym,
  - d) T33 – powierzchowne odmrożenie,
  - e) zaburzenia rogowacenia naskórka o małym stopniu zaawansowania:
    - Q80 – rybia łuska,
    - L85 – rogowacenie dłoni i stóp,
  - f) schorzenia łojotokowe skóry o małym stopniu zaawansowania:
    - L21 – łojotokowe zapalenie skóry,
    - L26 – złuszczone zapalenie skóry,
  - g) L80 – bielactwo.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C43, C44 – nowotwory złośliwe skóry, w przypadku czerniaka – w okresie do 5 lat, a w pozostałych przypadkach nowotworów złośliwych skóry – w okresie do 12 miesięcy, od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;

- 2) M34, L93 – kolagenozy – twardzina uogólniona i liszaj rumieniowaty z zaawansowanymi zmianami narządowymi;
- 3) L56, L57 – fotodermatozy;
- 4) L40 – łuszczyca uogólniona w okresie zaostrzenia wymagająca leczenia szpitalnego;
- 5) L23 – ostre alergiczne choroby skóry;
- 6) L97 – rozległe owrzodzenia żyłkowe podudzi z cechami zakażenia bakteryjnego, grzybiczego;
- 7) L08, L99 – ropne zapalenie skóry oraz choroby grzybicze, pasożytnicze i wirusowe;
- 8) L30 – erytrodermia;
- 9) L98 – dermatozy zawodowe w okresie ostrym.

XIV. Choroby kobiece (ginekologia)

Szczegółowe wskazania:

- 1) szpital:
  - a) N99 – stany po operacjach w obrębie narządu rodno w okresie do 12 miesięcy od przebytej operacji z wyłączeniem stanów po operacjach z powodu nowotworu złośliwego,
  - b) N83 – stany po operacjach jajnika w zespołach androgennych w okresie do 12 miesięcy od przebytej operacji;
- 2) sanatorium:
  - a) N70 – N73 – przewlekłe stany zapalne narządu rodno, w tym przewlekłe zapalenie ulegające zaostrzeniom,
  - b) N70 – N76 – następstwa pozapalne w obrębie przydatków, przymacicz, pochwy i sromu, okres wczesny,
  - c) N95 – zaburzenia menopauzalne ze współistniejącymi chorobami: osteoporozą, chorobą zwyrodnieniową, nadciśnieniem,
  - d) N91, N97 – opóźnione dojrzewanie płciowe: opóźnione pokwitanie wskutek przyczyn ogólnoustrojowych, niedorozwój pierwotny jajników, niedoczynność wtórna jajników,
  - e) N91, N92, N97 – niepłodność u kobiet lub zaburzenia cyklu miesięczkowego:
    - zaburzenia miesięczkowania w wyniku zmian pozapalnych jajników, zwyrodnienia jajników, cyklu bezowulacyjnego,
    - brak miesiączki wtórny pochodzenia jajnikowego,
  - f) N99 – stany po operacjach w obrębie narządu rodno, przebiegające bez powikłań pooperacyjnych, z wyłączeniem stanów po operacjach z powodu nowotworu złośliwego – w okresie do 12 miesięcy od przebytej operacji;
- 3) przychodnia uzdrowiskowa:
  - a) N70 – N73 – przewlekłe stany zapalne narządu rodno,
  - b) N70 – N76 – następstwa pozapalne narządu rodno w obrębie przydatków, przymacicz, pochwy i sromu, okres wczesny,
  - c) N95 – zaburzenia menopauzalne ze współistniejącymi chorobami: osteoporozą, chorobą zwyrodnieniową, nadciśnieniem,
  - d) N91, N97 – opóźnione dojrzewanie płciowe: opóźnione pokwitanie wskutek przyczyn ogólnoustrojowych, niedorozwój pierwotny jajników, niedoczynność jajników wtórna,
  - e) N91, N92, N97 – niepłodność u kobiet lub zaburzenia cyklu miesięczkowego:
    - zaburzenia miesięczkowania w wyniku zmian pozapalnych jajników, zwyrodnienia jajników, cyklu bezowulacyjnego,
    - brak miesiączki wtórny pochodzenia jajnikowego,
  - f) N99 – stany po operacjach w obrębie narządu rodno, przebiegające bez powikłań pooperacyjnych, w okresie od 6 do 24 miesięcy od przebytej operacji.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C51-C58 – nowotwory złośliwe narządu rodnego przed upływem 12 miesięcy od zakończonej terapii chirurgicznej, radioterapii lub chemioterapii, z wyłączeniem terapii hormonalnej;
- 2) N70-N76 – ostre stany zapalne w obrębie narządów rodnych, ostre zakażenia na tle gruźlicy, rzeżączka, rzęsistkowica, grzybice;
- 3) D25, D26 – mięśniaki macicy dużego stopnia, kwalifikujące się do zabiegu operacyjnego;
- 4) N93 – niewyjaśnione krwawienia z dróg rodnych;
- 5) N82 – przetoki pochwowo-pęcherzowe lub pochwowo-odbytnicze.

XV. Choroby nerek i dróg moczowych (nefrologia i urologia)**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital:
  - a) Q61-Q63 – stany po operacjach wad wrodzonych nerek oraz po usunięciu nerki, w okresie do 12 miesięcy od przebytej operacji,
  - b) Z94 – stany po przeszczepie nerek, ze stabilną czynnością przeszczepu, bez powikłań ogólnoustrojowych,
  - c) N30 – N34, N39 – stany po przebytych ostrych cewkowo-śródmiąższowych zapaleniach nerek leczonych szpitalnie, w okresie do 12 miesięcy od przebytego zapalenia,
  - d) N11 – przewlekłe kłębuszkowe zapalenie nerek w okresie początkowym, mało zaawansowanym, w okresie remisji,
  - e) Q61 – zwyrodnienie torbielowate nerek,
  - f) T52 – T60 – stany po zatruciach z objawami uszkodzenia nerek,
  - g) N04, N05 – zespół nerczycowy w początkowym okresie bez obrzęków, nadciśnienia,
  - h) N18 – przewlekła niewydolność nerek,
  - i) Z98 – stany po operacjach na drogach moczowych w okresie do 12 miesięcy od przebytej operacji;
- 2) sanatorium:
  - a) N03 – przewlekłe nieswoiste zapalenie nerek i dróg moczowych,
  - b) N20 – N22 – kamica nerkowa lub moczowodowa nawrotowa (niewymagająca interwencji chirurgicznej),
  - c) Z98, N20 – stany po operacyjnym usunięciu złożeń w drogach moczowych oraz po zabiegach rozkruszania kamieni, w okresie do 12 miesięcy od przebytego zabiegu,
  - d) E79 – skaza moczanowa,
  - e) T52 – T65 – stany po zatruciach z objawami uszkodzenia nerek,
  - f) N32 – wysiłkowe nietrzymanie moczu,
  - g) N41 – przewlekły nieswoisty stan zapalny gruczołu krokowego o charakterze nawrotowym,
  - h) D29 – gruczolak stercza, początkowe stadium (bez zalegania moczu w pęcherzu),
  - i) N33, F52 – nerwice płciowe, zaburzenia neurogenne pęcherza moczowego;
- 3) przychodnia uzdrowskowa:
  - a) N03 – przewlekłe nieswoiste zapalenie nerek lub dróg moczowych (okres mało zaawansowany),
  - b) N20-N22 – kamica nerki lub moczowodu (niewymagająca interwencji chirurgicznej),
  - c) N20, N21 – stany po samoistnym wydaleniu kamienia,
  - d) Z98, N20 – stany po operacyjnym usunięciu złożeń w drogach moczowych,
  - e) E79 – skaza moczanowa,
  - f) N32 – wysiłkowe nietrzymanie moczu,

- g) D29 – gruczolak stercza, początkowe stadium (bez zalegania moczu w pęcherzu),
- h) N33, F52 – nerwice płciowe, zaburzenia neurogenne pęcherza moczowego.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C64, C65 – nowotwór złośliwy nerki przed upływem 5 lat od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii, radioterapii;
- 2) C66 – C68 – nowotwór złośliwy moczowodu, pęcherza moczowego, nieokreślonych narządów moczowych przed upływem 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 3) N00, N01, N10, N30, N34 – ostre stany zapalne nerek i dróg moczowych;
- 4) I12, I15 – choroby nerek z utrwalonym wysokim nadciśnieniem tętniczym;
- 5) N18 – schyłkowa niewydolność nerek w stadium V – z objawami mocznicy; dotyczy pacjentów, którzy nie rozpoczęli leczenia nerkozastępczego;
- 6) N20 – N22 – kamica nerkowa zagrażająca powstaniem wodonercza lub roponercza, wymagająca leczenia operacyjnego;
- 7) N00, N01, N03 – ostre kłębuszkowe zapalenie nerek lub zaostrzenie przewlekłego zapalenia nerek;
- 8) K60 – przetoki pochwowo-pęcherzowe lub pochwowo-odbytnicze;
- 9) N04, N17 – N19 – zespół nerczycowy z niewydolnością nerek;
- 10) N02 – krwimocz nawracający o nieustalonej etiologii.

XVI. Choroby krwi i układu krwiotwórczego (hematologia)**Szczegółowe wskazania:**

- 1) sanatorium:
  - a) D50 – D53 – niedokrwistości niedoborowe, po uzyskaniu leczeniem farmakologicznym normalizacji parametrów morfologii krwi obwodowej:
    - D50 – niedokrwistość z niedoboru żelaza,
    - D51 – niedokrwistość z niedoboru witaminy B12,
    - D52 – niedokrwistość z niedoboru kwasu foliowego,
    - D53 – inne niedokrwistości z niedoborów pokarmowych,
  - b) D64 – przewlekłe niedokrwistości pokrwotoczne,
  - c) D64 – niedokrwistości poinfekcyjne,
  - d) D83 – pospolity zmienny niedobór odporności;
- 2) przychodnia uzdrowiskowa:
  - a) D50 – D53 niedokrwistości niedoborowe, po uzyskaniu leczeniem farmakologicznym normalizacji parametrów morfologii krwi obwodowej:
    - D50 – niedokrwistość z niedoboru żelaza,
    - D51 – niedokrwistość z niedoboru witaminy B12 (w okresie remisji),
    - D52 – niedokrwistość z niedoboru kwasu foliowego,
    - D53 – inne niedokrwistości z niedoborów pokarmowych,
  - b) D83 – pospolity zmienny niedobór odporności.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C81 – C96 – nowotwory złośliwe tkanki limfatycznej, krwiotwórczej i tkanek pokrewnych przed upływem 5 lat od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 2) D45 – czerwienica prawdziwa;
- 3) D46 – inne zespoły mielodysplastyczne;
- 4) D62 – ostra niedokrwistość pokrwotoczna;
- 5) D63 – niedokrwistości w przebiegu chorób nowotworowych;

- 6) D65 – rozsiane wykrzepianie wewnątrznaczyniowe (zespół odwłóknienia);
- 7) inne zaburzenia krzepnięcia:
  - a) D66* – dziedziczny niedobór czynnika VIII,
  - b) D68.1* – dziedziczny niedobór czynnika IX,
  - c) D68.2* – dziedziczny niedobór innych czynników krzepnięcia,
  - d) D68.3 – skazy krwotoczne zależne od obecności krążących antykoagulantów,
  - e) D68.4* – nabyty niedobór czynników krzepnięcia (w przebiegu chorób wątroby lub niedoboru witaminy K);
- 8) D70 – agranulocytoza (neutropenia) poniżej 1,5 G/l (1500/ μ l);
- 9) D72.8 – limfopenia poniżej 1,0 G/l (1000/ μ l);
- 10) ciężkie niedokrwistości z objawami ogólnoustrojowymi (tachykardią, bólami zamostkowymi, niskim ciśnieniem tętniczym krwi).

XVII. Choroby oka i przydatków oka

Szczegółowe wskazania:

Sanatorium:

- 1) H49 – zez porażenny, po urazach, bez innych powikłań pourazowych;
- 2) H50 – stany po operacji korygującej zezu u dzieci.

---

*Przeciwwskazaniem do leczenia uzdrowiskowego są wymienione choroby do czasu opanowania zaburzeń krzepnięcia i ustalenia leczenia zapewniającego homeostazę .

SZCZEGÓŁOWE WSKAZANIA I PRZECIWSKAZANIA DO REHABILITACJI UZDROWISKOWEJ
W POSZCZEGÓLNYCH RODZAJACH ZAKŁADÓW LECZNICTWA UZDROWISKOWEGO

I. Choroby ortopedyczno-urazowe

Szczegółowe wskazania:

1) szpital:

- a) S12 – następstwa złamań w obrębie szyi,
- b) S14 – stany po urazach nerwów lub rdzenia kręgowego odcinka szyjnego kręgosłupa, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego lub w przypadku utrzymujących się deficytów neurologicznych,
- c) S22 – stany po złamaniu żeber, mostka lub odcinka piersiowego kręgosłupa, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia zachowawczego lub operacyjnego,
- d) S24 – stany po urazie nerwów i rdzenia kręgowego odcinka piersiowego kręgosłupa, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego lub w przypadku utrzymujących się deficytów neurologicznych,
- e) S32 – stany po złamaniu odcinka lędźwiowego kręgosłupa lub miednicy, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego lub w przypadku utrzymujących się deficytów neurologicznych,
- f) S72 – stany po złamaniu kości udowej, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego,
- g) S82 – stany po złamaniu podudzia łącznie ze stawem skokowym, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego,
- h) T02 – stany po przebytych złamaniach obejmujących liczne okolice ciała, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego,
- i) T08 – stany po złamaniu kręgosłupa, poziom nieokreślony, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego,
- j) T09 – następstwa innych urazów kręgosłupa lub tułowia, poziom nieokreślony, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego,
- k) T91 – następstwa urazów szyi lub tułowia, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia szpitalnego lub przy utrzymujących się deficytach neurologicznych ograniczających sprawność ruchową pacjenta,
- l) T93 – następstwa urazów kończyny dolnej (znacznie utrudniające poruszanie się);

2) sanatorium:

- a) S13 – stany po zwichnięciu, skręceniu lub naderwaniu stawów, więzadeł na poziomie szyi, z utrzymującymi się lub nawracającymi dolegliwościami bólowymi lub deficytami neurologicznymi,
- b) S23 – stany po zwichnięciu, skręceniu lub naderwaniu stawów i więzadeł klatki piersiowej,
- c) S33 – stany po zwichnięciu, skręceniu lub naderwaniu stawów i więzadeł odcinka lędźwiowego kręgosłupa lub miednicy,
- d) S42 – stany po złamaniu barku lub ramienia, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia lub w przypadku utrzymujących się dolegliwości bólowych lub deficytów neurologicznych,
- e) S43 – stany po zwichnięciu, skręceniu i naderwaniu stawów i więzadeł obręczy barkowej, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia lub w przypadku utrzymujących się dolegliwości bólowych lub deficytów neurologicznych,

- f) S44 – stany po urazie nerwów barku lub ramienia,
- g) S46 – stany po urazie mięśnia, ścięgna na poziomie barku lub ramienia,
- h) S52 – stany po złamaniu przedramienia,
- i) S53 – stany po zwichnięciu, skręceniu lub naderwaniu stawów i więzadeł stawu łokciowego,
- j) S54 – stany po urazie nerwów na poziomie przedramienia,
- k) S62 – stany po złamaniu na poziomie nadgarstka lub ręki,
- l) S63 – stany po zwichnięciu, skręceniu lub naderwaniu stawów i więzadeł na poziomie nadgarstka i ręki,
- m) S64 – stany po urazie nerwów na poziomie nadgarstka lub ręki,
- n) S73 – stany po zwichnięciu, skręceniu lub naderwaniu stawów i więzadeł biodra,
- o) S74 – stany po urazie nerwów na poziomie biodra lub uda,
- p) S83 – stany po zwichnięciu, skręceniu lub naderwaniu stawów i więzadeł kolana,
- q) S84 – stany po urazie nerwów na poziomie podudzia,
- r) S86 – stany po urazie mięśnia i ścięgna na poziomie podudzia,
- s) S92 – stany po złamaniu stopy bez stawu skokowego,
- t) S93 – stany po zwichnięciu, skręceniu i naderwaniu stawów i więzadeł stawu skokowego lub stopy,
- u) S94 – stany po urazie nerwów na poziomie kostki lub stopy,
- w) T92 – następstwa urazów kończyny górnej.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C40, C41 – nowotwory złośliwe kości i chrząstki stawowej, w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii wymienionych nowotworów;
- 2) M84, T10, T12 – stany po złamaniach kości kończyn z opóźnionym wzrostem, stawem rzekomym lub powikłane zapaleniem kości i szpiku;
- 3) M86 – zapalenie kości i szpiku kostnego z odczynem ogólnym i czynnymi przetokami;
- 4) M99 – stany po zabiegach operacyjnych ortopedycznych z całkowicie upośledzoną zdolnością do samoobsługi;
- 5) T09 – stany po urazach kręgosłupa z objawami tetraplegii lub powikłane z odleżynami lub niezdolnością do samoobsługi.

II. Choroby układu nerwowego (neurologia)**Szczegółowe wskazania:**

Szpital:

- 1) G35 – stwardnienie rozsiane w okresie zaawansowanym, z zachowaną podstawową samoobsługą;
- 2) G37 – choroby demielinizacyjne ośrodkowego układu nerwowego, inne niż wskazana w pkt 1;
- 3) G54 – zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych;
- 4) G55 – ucisk korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych w chorobach sklasyfikowanych gdzie indziej;
- 5) G70 – miastenia ciężka rzekomoporaźna i inne zaburzenia nerwowo-mięśniowe;
- 6) G81 – porażenie połowicze;
- 7) G82 – porażenie kończyn dolnych i porażenie czterokończynowe;
- 8) G83 – inne zespoły porażenne.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) I64 – stany po udarach mózgowych z utrwalonymi niedowładami, z afazją sensoryczną lub motoryczną, zespołem psychoorganicznym oraz z pełną niepełnosprawnością;
- 2) G40 – padaczka z często powtarzającymi się napadami (jeden raz w miesiącu lub częściej);
- 3) G35 – stwardnienie rozsiane w okresie ostrego rzutu lub z często powtarzającymi się rzutami;
- 4) G55 – całkowite wypadnięcie jądra galaretowatego i inne stany chorobowe ze wskazaniem do operacji;
- 5) I64 – stany po udarach mózgowych z utrwalonymi niedowładami, z afazją sensoryczną lub motoryczną, zespołem psychoorganicznym oraz z pełną niepełnosprawnością;
- 6) T09 – stany po urazach kręgosłupa z objawami tetraplegii, powikłane z odleżynami lub niezdolnością do samoobsługi;
- 7) T90, G09, T81 – stany pourazowe, pozapalne lub pooperacyjne mózgu, rdzenia i inne choroby neurologiczne z dysfunkcją ruchową uniemożliwiającą podstawową samoobsługę.

III. Choroby reumatologiczne (reumatologia)**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital:
  - a) M05, M06 – reumatoidalne zapalenie stawów w stadium zaawansowanym,
  - b) M07 – artropatie zaawansowane towarzyszące łuszczycy lub chorobom jelit,
  - c) M08 – młodzieńcze zapalenie stawów,
  - d) M16 – zaawansowana choroba zwyrodnieniowa stawów biodrowych,
  - e) M17 – zaawansowana choroba zwyrodnieniowa stawów kolanowych,
  - f) M45 – zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa;
- 2) sanatorium:
  - a) M05, M06 – reumatoidalne zapalenie stawów,
  - b) M08 – młodzieńcze zapalenie stawów,
  - c) M15 – zwyrodnienia wielostanowe,
  - d) M16 – choroba zwyrodnieniowa stawów biodrowych,
  - e) M17 – choroba zwyrodnieniowa stawów kolanowych,
  - f) M23 – wewnętrzne uszkodzenia stawu kolanowego,
  - g) M32 – toczeń rumieniowaty układowy,
  - h) M34 – twardzina układowa,
  - i) M41 – boczne skrzywienie kręgosłupa, małego albo średniego stopnia (dotyczy dzieci do 18 roku życia),
  - j) M50 – choroby kręgów szyjnych,
  - k) M51 – inne choroby krążka międzykręgowego,
  - l) M75 – uszkodzenia barku,
  - m) M80 – osteoporoza ze złamaniem patologicznym,
  - n) M81 – osteoporoza bez złamania patologicznego,
  - o) M95 – inne nabyte zniekształcenia układu mięśniowo-kostnego niesklasyfikowane gdzie indziej.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) M06, M05 – reumatoidalne zapalenie stawów w IV stopniu sprawności czynnościowej (unieruchomienie w łóżku);
- 2) M06, M05 – zaostrzenie stanu zapalnego w reumatoidalnym zapaleniu stawów z odczynem ogólnym (stany gorączkowe, świeże wysięki, duże obrzęki stawowe);

- 3) M06, M05, M14, M45 – ograniczenie funkcji ruchowych w przebiegu reumatoidalnego zapalenia stawów, zeszywniającego zapalenia stawów kręgosłupa i innych artropatii uniemożliwiające podstawową samoobsługę;
- 4) M06, M05, M14 – zaawansowane zmiany narządowe w przebiegu schorzeń reumatoidalnych;
- 5) M30 – M36 – układowe choroby tkanki łącznej w fazie ostrej choroby;
- 6) M13, M89 – infekcyjne zapalenie kości lub stawów w fazie ostrej choroby;
- 7) M96 – stany w przebiegu chorób reumatycznych wymagające pilnej interwencji chirurgicznej lub ortopedycznej.

IV. Choroby kardiologiczne i nadciśnienie (kardiologia)

Szczegółowe wskazania:

- 1) szpital:
  - a) I21 – późna rehabilitacja po przebytych ostrym zawale serca,
  - b) I97 – późna rehabilitacja po operacjach naczyń wieńcowych, tętniaka aorty, wad zastawkowych serca,
  - c) Z95 – późna rehabilitacja po przeszczepie serca;
- 2) sanatorium:
  - a) I10 – samoistne nadciśnienie tętnicze,
  - b) I11 – choroba nadciśnieniowa z zajęciem serca,
  - c) I25 – przewlekła choroba niedokrwienna serca (wg klasyfikacji CCS I albo II okres).

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) I11 – nadciśnienie tętnicze III stopnia nienormowane farmakologicznie z chwiejnym przebiegiem oraz co najmniej dwoma czynnikami ryzyka powikłań sercowo-naczyniowych;
- 2) I11 – nadciśnienie tętnicze złośliwe;
- 3) I21 – ostry zawał serca, w tym stany po upływie 40 dni od przebycia zawału z upośledzoną frakcją wyrzutową lewej komory (LVEF) < 35%, bez zabezpieczenia kardiowerterem-defibrylatorem (ICD);
- 4) I24 – niestabilna choroba wieńcowa;
- 5) I25 – przewlekła choroba niedokrwienna serca wg klasyfikacji CCS III albo IV okres;
- 6) I27 – nadciśnienie płucne dużego stopnia;
- 7) I38, I30 – ostre zapalenie wsierdzia lub osierdzia;
- 8) I42 – kardiomiopatia przerostowa albo roztrzeniowa w klasie niewydolności serca III albo IV według NYHA;
- 9) I44 – zespół chorego węzła zatokowego, blok przedsionkowo-komorowy III stopnia, blok trójwiązkowy, blok przedsionkowo-komorowy II stopnia typu Mobitz, blok przedsionkowo-komorowy II stopnia 2:1 – w przypadku braku usuwalnej przyczyny bloku i bez zabezpieczenia układem stymulującym serca;
- 10) I47 – częstoskurcze utrwalone lub częste napady częstoskurczu w wywiadzie;
- 11) I48 – napadowe migotanie przedsionków z towarzyszącym zespołem WPW lub obecnością dodatkowej drogi przewodzącej (przy braku skutecznego leczenia ablacją);
- 12) I48 – napadowe migotanie przedsionków (u chorych bez dodatkowej drogi przewodzenia) z nawrotami arytmii w ciągu ostatnich 6 miesięcy;
- 13) I49 – złośliwe, komorowe zaburzenia rytmu serca w wywiadzie, przy braku usuwalnej ich przyczyny (zaburzenia elektrolitowe, tyreotoksykoza i inne), bez zabezpieczenia kardiowerterem-defibrylatorem (ICD);
- 14) I50 – niewydolność serca w klasie niewydolności serca III albo IV według NYHA;
- 15) I71 – tętniak rozwarstwiający aorty;

- 16) I72 – tętniak serca;
- 17) I82 – ostre powikłania zatorowo-zakrzepowe;
- 18) Q24 – wady serca w klasie niewydolności serca III albo IV według NYHA lub ze złośliwymi zaburzeniami rytmu serca.

V. Choroby dolnych dróg oddechowych (pulmonologia)

Szczegółowe wskazania:

Sanatorium:

- 1) J44 – inna przewlekła zaporowa choroba płucna;
- 2) J45 – dychawica oskrzelowa.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) A15 – gruźlica płuc lub opłucnej w okresie aktywnym;
- 2) C34 – C39 – nowotwory złośliwe w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 3) I27 – pełnoobjawowa niewydolność oddechowa lub oddechowo-kръżeniowa;
- 4) J12 – J18, J20 – J22 – ostre zapalenie oskrzeli, płuc lub opłucnej;
- 5) J45 – dychawica oskrzelowa o ciężkim przebiegu, ze stanami astmatycznymi w wywiadzie;
- 6) J47, A15 – rozstrzenie oskrzeli na tle gruźliczym;
- 7) R04 – krwawienie lub krwotoki z górnych dróg oddechowych oraz stany po krwotokach płucnych.